

блемы и перспективы Регион/экономика. [14 июня, 2012 г.] <http://www.ca-portal.ru/article:2903>

7. Мозиас П., Яковлева В. Внешнеторговая политика Китая после присоединения к ВТО // Мировая экономика и международные отношения. – 2009. – № 12. – 148 с.

АҚПАРАТТЫҚ ҚОҒАМ ҰҒЫМЫ ХАҚЫНДА

Дәрмен Смайыл,

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың докторанты

Ақпараттық қоғамның дамуы – жаһандану үдерісіндегі әлемдік бәсекеге қабілеттіліктің, даму индексінің өзегі. Сондықтан да, Қазақстан осы саланы дамытып, ақпараттық-инновациялық технологияларды игеруге, телекоммуникациялық әлеуетті арттыруға барынша күш салып келеді. Бұл мемлекетіміздің даму стратегиясынан туындайтын аса маңызды міндеттер.

Қазақстан қазірде бұл шараларды кешенді түрде іске асыруда көптеген жұмыстарды қолға алып, жаңа ақпараттық инфрақұрылым түзілуде. Ақпараттық қоғамды қамтамасыз ететін заң актілері мен бағдарламалар жасалып, бұл ел дамуындағы басты қағидаларына айналды. Оған инвестициялар жұмылдырылып, техникалық-технологиялық жарактандыру мүмкіндіктері кең қарастырылып жатыр. Көптеген стандарттар дүниежүзілік тәжірибеге сәйкестендіріліп, телекоммуникация және байланыс салаларында көп шаралар қолға алынды. Әлемдік бірегей сәулелі-талшықты желіге қосылу процесі, жаңа технологияларды меңгерген мамандар даярлау ісі қолға алынды, олардың көбінің шет мемлекеттерде тәжірибеден өтуі қарастырылды. Жаңа инфрақұрылым техникалық, қаржылық, кадрлық тұрғыдан қолдау тауып, берік орныға бастады.

Алдымен «ақпараттық қоғам» ұғымына тоқталайық. Өйткені, бізде әлі күнге дейін оның анықтамасы туралы түсінік әркілі. «Ақпараттық қоғам» термині – адамзат «ақпарат тасқынын» алғаш сезіне бастаған уақыттақ, нақтырақ айтсақ өткен ғасырдың алпысыншы жылдарында пайда болған. Кейіннен қоғамдағы ақпараттың көбею заңдылығы дүниеде өз маңыздылығын арттырды. Содан соң, бұл заңның экспоненциалды қызмет атқаратыны белгілі болып, «ақпарат тасқыны» жайында сөз қозғауға итермеледі. Заман талабына сәйкес, адамзаттың мұндай ақпарат ағынының астында қалуы да заңдылық еді. Сондықтан ақпаратты өңдеу, сақтау мен пайдаланудың арнайы құралдары қажет болды.

Туып келе жатқан бұл кезенді адамзат тарихында ақпараттық қоғам ғана емес, сонымен қатар білім ғасыры, постиндустриалды қоғам, инфосфера

деп те атап жүр. Осыған байланысты, А.Тоффлер ғылыми айналымға үш төңкеріс енгізген болатын, оның айтуынша адамзат аграрлық, индустриалды қоғамды артта қалдырып, ақпараттық төңкерістің табалдырығында тұр.

«Ақпараттық қоғам» терминінің өзі алғаш Жапонияда пайда болды. Ол Жапон үкіметімен құрылған ғылыми, техникалық және экономикалық зерттеулер бойынша арнайы топтың баяндамасының негізін құраған еді. Аталған терминді ұсынған мамандар, оның айналымдағы жоғары сапалы ақпараттың молдығымен сипатталатын, сонымен қатар, оның сақталуы, таралуы мен пайдалануына қажетті құралдары бар қоғамды сипаттайтынын айтқан. Ақпарат мүдделі адамдар мен ұйымдардың талабы бойынша жүйелі әрі тез таратылады және оларға үйреншікті пішінде беріледі. Ақпараттық қызметтерді пайдалану құнының арзандығы соншалықты, оған әркімнің қолы жетеді. Америкалық маман Ф.Махлуп алпысыншы жылдардың басында-ақ, ақпарат белгілі бір өнеркәсіптік өнім ретінде қаралуы мүмкін және оны өндіру өнеркәсіп индустриясының бір түрі деген болатын. Кейіннен бұл жайында қоғамдағы басқару мен бөлу салаларын ұйымдастырудағы қағазсыз технология тұжырымдамасын ұсынған В.М.Глушков та жазады. Дегенмен, әсіресе жапондықтар ақпараттың өнеркәсіптік маңызы жайындағы идеяны белсенді насихаттаушылар болғаны анық әрі олар мұны әлемдік нарықтағы бәсекелестік майданында тамаша пайдалана білді. Ақпараттық қоғамға қажет техносфераны құруда оларсыз елестете алмайтын жапондық құралдар, жүйелер мен есептеуіш машиналары әлемдік нарықта қазірдің өзінде басымдыққа ие болып отыр.

1980 жылдарға қарай, әлемнің барынша дамыған елдерінде ақпараттық бизнес пен ақпараттық қызмет саласы күрт өсті. Мысалы, бұл уақытта жұмысшылар мөлшері АҚШ-тың ауылшаруашылық саласында – 3%, өнеркәсіпте – 20%, қызмет көрсету саласында – 30% болған, ал 48 пайызы ақпаратпен жұмыс істеу құралдарын жасау және онымен тікелей жұмыс істеу саласында қызмет етті.

Ақпараттық қоғамға көшу әлеуметтік игіліктердегі қандай да бір өзгерістерді әкелмесі анық, онда тұрғындардың байлар мен кедейлерге, ақпараттандыру жемістерін әр түрлі деңгейде пайдалана алатындар болып бөлінері сөзсіз. Ақпараттық қызмет көрсету саласы да әрине сан түрлі, аса маңызды қызметтер түрлері бағасы бойынша қоғамдағы орта тап мүмкіндіктерінен жоғары болады. Ақпаратқа еркін қол жеткізудің теңдігі елдің ішінде ғана емес, мемлекетаралық деңгейде көрініс табатын мәселе. Тіпті, бүгінде де көрініс тауып отыр, мысалы, ғарыштан алынған ақпарат алмасуларда бұл барынша айқын аңғарылады. Бүгіннің өзінде өнеркәсіп пен ауылшаруашылығының түрлі салалары, әлеуетті сатушылар мен сатып

алушылар жайындағы үлкен банктерді құру және оған иелік ету, тауарды бөлумен айналысатын көптеген биржалар, брокерлік кеңселер мен өзге де ұйымдардың басты байлығын құрап отыр. Соңғы кезде, тіпті ақпараттық соғыс жайында да жиі айтылып жүр.

Ақпараттық қоғамның тағы бір ерекшелілігі индустриалды қоғамда жоғалуға жақын қалған жеке еңбек салмағының артуы. Автоматтандырылған жұмыс орындары жүйесінің артуы көптеген мамандарға үйде отырып-ақ қоғамдық өндіріске атсалысуға мүмкіндік береді.

Ақпарат алмасудағы жылдамдықтың артуы білім мен ғылым саласына да көптеген өзгерістер әкеледі. Индустриалды қоғамда инженерлік ғылымдар, физика мен химия қандай рөл атқарса, ақпараттық қоғамда информатика маңызға ие болады [1].

Индустриалды өндірістің, әлеуметтік, экономикалық және саяси өмірдің күрделенуі, адамзат қызметінің барлық саласындағы үдерістер динамикасының өзгеруі, біріншіден, білімге деген қажеттіліктің өсуіне, екіншіден, аталған қажеттіліктерді қанағаттандыратын жаңа құралдар мен әдіс тәсілдердің тууына әкеледі.

Компьютерлік техниканың және ақпараттық технологияның қарқынды дамуы түрлі ақпаратты пайдалануға негізделген және «ақпараттық қоғам» деген атауға ие болған қоғам дамуына серпіліс берді.

Ақпараттық қоғам өміріндегі ақпарат пен білім рөлінің артуымен, жалпы ішкі өнімдегі ақпараттық байланыс, өнім мен қызметтердің өсуімен, адамдардың тиімді ақпараттық қарым-қатынасын қамтамасыз ететін жаһандық ақпараттық кеңістіктің құрылуын, олардың дүниежүзілік ақпараттық ресурстарға қол жеткізуін және олардың ақпараттық өнімдер мен қызметтерге деген әлеуметтік және тұлғалық қажеттіліктерін қамтамасыз етумен сипатталатын заманауи өркениет дамуындағы кезең [2].

«Ақпараттық қоғамда» бейнелеп айтқанда, ақпарат құралдары өнеркәсіптің бір саласы іспетті. Себебі, қалың көпшілікті идеологиялық «өңдеуден» өткізу үшін шығарылатын ақпараттық өнім негізінен өнеркәсіпке тән жолдармен дайындалады. Айталық, бұл саланың да жартылай шикізаттар, тетіктер мен бөлшектер шығаратын өз фабрикалары бар: олардың қатарына ақпараттық және жарнамалық агенттіктер, түрлі хабарлар даярлайтын орындар, «жұртшылықпен байланыс» жүйесі жатады. Олар өз өнімдерімен: хабар-ошар, жарнама, құлақтандыру және насихаттық мақала сияқты материалдармен газет, журналды, радио мен телевизияны, сол сияқты кез келген монополияны немесе мемлекеттік ұйымдарды қамтамасыз етеді [3].

Осы орайда ақпарат ұғымына тоқталып өтсек. Ақпарат ұғымы күн-

делікті өмірден бастап техникалық салада пайдаланылатын көп мағыналы ұғым. Жалпы алғанда бұл ұғым шектеу, байланыс, бақылау, форма, инструкция, білім, мағына, құрылым, бейнелеу, сезіну тағы басқа ұғымдармен тығыз байланысты. Көп адам бұл жайлы, Білім дәуірі немесе білім қоғамы тудырған Ақпарат дәуірі деп айта бастады. Бұл жерде ақпараттық қоғам, ақпараттық технологиялар, тіпті информатика, ақпарат ғылымы және компьютер ғылымы назарға алына бастады деген сөз. Ал осыған байланысты, «ақпарат» сөзі білдіре бастаған мағыналары ұқыпсыз пайдаланылып жатқанын айта кетуіміз керек.

Ақпарат – қарастылатын жүйе қалпы. Хабар – заттанған ақпарат. Ақпарат жіберушіден қабылдаушыға бағытталған хабардың сапасы болып табылады. Ақпаратта әрқашан бірнәрсе (параметр өлшемі, оқиғаның болғаны, т.б.) туралы мағлұмат тіркеледі. Осылай қарастырылған ақпарат мағынасы ұқыпты болуы шарт емес. Ол ақиқат немесе жалған, тіпті сүюдің даусы болуы мүмкін. Тіпті, үзілісті шудың байланыс арнасын толтыруы, түсініспеушілік әкелу мүмкіндігі осы мағынасы бойынша да ақпарат болып есептеледі. Дегенмен, жалпы айтсақ, ақпарат мөлшері көбейген сайын хабар дәлірек болады. Бұл модель белгілі жіберуші және кем дегенде бір қабылдаушы бар деп есептейді. Осы модельдің көптеген толықтырмаларында жіберуші мен кем дегенде бір қабылдаушының ортақ тілі барын жорамалдайды. Ақпараттың өзгеше маңызды анықтамасы оны қабылдаушы түсінетіндей жіберушіден шыққан хабар деп анықтайды. Бірақ, белгілі жіберуші болуын талап ететін «ақпарат – хат» моделі ақпараттың қоршаған ортадан, байқау, өлшеу, т.б. арқылы, алынатын нәрсе болуы мүмкіндігіне мән бермейді. Ақпарат ұғым ретінде мән-мәтініне байланысты көптеген мағына білдіреді, дегенмен ол әдетте мағына, білім, тапсырма, байланыс, бейнелеу, сезіну дегендермен тығыз байланысты. Қысқа қайырғанда, қабылданған және түсінікті хабар. Дерек хақында айтылса, ақпарат деп әлдебір түйін жасауға болатындай ақиқаттар жиынтығын қарастыруға болады. Оқу, тәжірибе немесе тапсырмалар арқылы ақпарат алынатындықтан оның т.б. түсініктемелері болуы мүмкін. Қалай болғанда да ақпарат деректерді өңдеу, реттеу және оларды қабылдаушыға жаңа білім болатындай ұйымдастыру нәтижесі болып табылады. Байланыс теориясы нәтиженің (шығыстың) анықсыздығының сандық өлшемі болып табылады [4].

Ақпараттық қоғам идеясының алғаш және біршама айқын түрде қалыптаса бастағаны жиырмасыншы ғасырдың алпысыншы жылдарының соңы мен алпысыншы жылдарының басына тиесілі. Ал «ақпараттық қоғам» терминін Токио технологиялық институтының профессоры Ю. Хаяши ойлап тапқан делінеді. Ақпараттық қоғамның контуры жапон үкіметіне

түрлі ұйымдар тарапынан ұсынылған Экономикалық жоспарлау агенттігінің «Жапон ақпараттық қоғамы: тақырыптар мен тәсілдер», Компьютерді қолдануды дамыту Институтының «Ақпараттық қоғамның жоспары» атты есептерінде көрініс тапқан.

Жоғарыда аталған есептерде ақпараттық қоғам компьютеризация процесі адамдарға сенімді ақпарат көзіне қол жеткізуге мүмкіндік беріп, жұмыс шырмауынан құтқарып, өндірісті автоматтандырудың жоғары деңгейін қамтамасыз етеді. Сонымен қатар, өндірістің өзі де өзгереді: өнімнің де ақпарат сыйымдылығы артады, демек оның құнындағы инновация, дизайн мен маркетинг үлесінің артағыны анық. Ақпараттық қоғам институтының басшысы және Ақпараттық қоғам жоспары авторларының бірі И. Масуда ақпараттық қоғамдағы адамдық құндылықтар трансформациясына аса мән бере отырып, өз тұжырымдамасын ұсынды. Аталған құжатқа сәйкес, ақпараттық қоғам шағын ғана үкіметтік және мемлекеттік аппараттан тұратын, тапқа бөлінбейтін, қайшылықсыз, өзара келісімге толы қоғам болмақ. Тауарларды тұтыну маңызды мәнге ие индустриалды қоғамнан айырмашылығы ақпараттық қоғамның құндылығы уақытта деп жазады ол. Осыған байланысты, мәдени бос уақыт құндылығы артады.

Ақпараттық қоғам тұжырымдамасының жапондық нұсқасы бірінші кезекте Жапонияның экономикалық даму мәселесін шешу үшін жасалды. Бұл жағдай оның белгілі бір деңгейде шектеулі және қолданбалы сипатымен байланыстырылды. Бірақ, жетпісінші жылдары бір мезетте пайда болған екі идеология: ақпараттық қоғам мен постиндустриализм конвергенцияланды. Соңғысының біріншісінен айырмашылығы билік ақпарат иеленушілеріне және оны шығару құралдарына көшеді. Бизнестің табысы оның әлемдік желілерге қосылуымен және «сандық жүйкелік жүйені» пайдалану мүмкіндігімен айқындала бастайды.

Ақпараттық қоғамда адамның шығармашылық өндіріс күшінің құрылымы адамдық ақпараттық ресурстар (ақпараттық қажеттіліктер мен мүмкіндіктер) формасында көкейтесті мәнге ие болады. Ақпараттық қоғамда адам қоғамның басты ақпараттық ресурсы және шешуші шығармашылық фактор ретіндегі сан қырлы тұлға ретінде қарастырылады.

Ақпараттық қоғам идеологиясы шеңберінде ақпарат пен оны тарату, сақтау мен өңдеудегі техникалық-технологиялық құралдарына қатысты қоғам қарым-қатынасының сан қырына назарды шоғырландыратын, мүмкін болар, күтілетін немесе кері әсері бар түрлі әлеуметтік перспективаларды қарастыратын түрлі бағыттар мен тенденциялар анықталды. Мысалы Белл жұмыстарында ақпараттық қоғамдағы экономиканы мемлекеттік реттеудің жағымды бағаланатын, жаңа мүмкіндіктеріне бір жағынан,

ақпаратқа еркін қол жеткізуді, екіншіден, жетілген ақпараттық техниканы қолдану арқылы тұлғаны саяси және әскери бақылау қаупінің алдын алуды қамтамасыз ететін заңнамалық шараларды қабылдауға екпін жасалды. Ал француз психологы Ж. Эллюль ақпараттық қоғам дегеніміз «әлеуметтік, анархистік және пацифистік сипаттағы идеяларды жүзеге асырушы» бола тұра орталықтанған бюракраттық мемлекетті ликвидациялауды ұсынады» дегенді алға тартады.

Либералды постиндустриалдық та, марксистік әдіс тәсілдерді де мистикалық ретінде квалификациялай отырып, Нора мен Минк ақпараттық қоғам идеалын «еріктілікпен сәйкес келуі қажет ұйым» ретінде ұсынған. Бұл ой бойынша ақпараттық қоғам «білім мен ақпарат әрбір адамды ұжымдық шектеулерді жете түсінетін, жетілген нарықтық қоғам және орталық әрбір базис бірлігінен, оның мақсаттары мен артықшылықтары жайында дәл хабарламалар алатын және осыған сәйкес, өзіндік құрылымы мен позициясын қалыптастыратын жетілген жоспарлау қоғамы. Басқарудағы ақпарат пен қатысу ортақ процесте дамиды» дегенді білдіреді. Ақпараттық қоғамда топтық жоспарлар бұрынғыдан қарағанда әлеуметтік және мәдени талпыныстарды көбірек сипаттайды. Бір мезетте сыртқы қысымдар да өсе түседі. Бұл жағдайларда «қажет ақпаратқа ие билік қана мемлекет тәуелсіздігіне кепілдік беріп, ел дамуына ықпал ете алады» [5]. Көптеген шетелдік және отандық зерттеушілер постиндустриалды қоғам ақпараттық бейнеге тән немесе ол жалпылық кодифициялық білімде және ашық жүйені қозғайтын синергетикалық ақпаратта құрылады дейді. XX ғасыр аяғы мен XXI ғасырдың басындағы ақпараттың төңкеріс нәтижесі болып, кешендік, жан-жақты білімге кешенденетін және онымен тығыз байланысты ақпараттық қоғам құрылуы деп есептеледі.

Айта кету керек, білім мен ақпаратты қатал шектеу олардың әлеуметтік орны, көзқарасы бойынша олардың мән-мағынасын жоғалтады, себебі білім мен ақпарат өркениеттің эволюциялық бастауы ретінде танылмақ. Ақпараттық қоғам индустриалдықты ауыстырушы, постиндустриалды және ақпараттық қоғам синонимі болып отыр.

Саяси зерттеулерде ақпараттық қоғам экономикалық даму, әлеуметтік өзгерту, өмір сүру мен сапалы ғылыми білімге байланысты, ақпаратты эксплуатациялау тәсілдері мен ақпараттық-коммуникативті үдерістердің мінездерін және өзін-өзі көрсету келесі критерийлермен сипатталады:

- технологиялық басты фактор өндірісте, мекемелерде, білім жүйесінде және тұрмыста кеңінен қолданылады.

- әлеуметтік өмір сапасының өзгеруінің маңызды стимуляторы ретінде, ақпаратқа кеңінен қол жеткізу арқасында «ақпараттық сана» қалыптасады және бекітіледі.

- экономикалық ресурс, қызмет, тауар ретіндегі экономикадағы басты фактор – ақпарат болып қарастырылады;

- саяси әр түрлі кластар мен тұрғын халықтың әлеуметтік топтары арасындағы қатысушылықтың өсуі және консенсуспен ерекшеленетін саяси процеске әкелетін еркін ақпарат;

- мәдени жеке тұлға және бүкіл қоғамның мүддесі арқылы ақпараттық құндылықтарды бекіту мен ақпараттың мәдени құндылығын мойындау.

Ресейлік зерттеушілер Г.Л. Смолян және Д.С. Черешкин ақпараттық қоғамды құруда негізгі белгілер мен бағыт-бағдарларды былай деп тұжырымдайды:

- әлемдік ақпараттық кеңістік бөлігі ретінде мемлекеттің біртұтас ақпараттық-коммуникациялық кеңістік болып қалыптасуы, халық, ел, аймақтық, интеграциялық және ақпараттық процеске тең құқықты қатысуы.

- перспективті ақпараттық технологияларды, есептеуіш техникалар мен телекоммуникацияларды бұқаралық қолдану кескіні негізінде экономикада жаңа технологияларды қабылдауды қалыптастыру және үстемдік ету;

- табиғи ресурс, еңбек, капитал рыноктарында толықтырушы өндіріс факторы ретіндегі ақпарат пен білім рыногын құру және дамыту, қоғамның ақпараттық ресурстарының әлеуметтік-экономикалық дамудың шыншыл ресурстарына өтуі, ақпараттық өндіріс пен қызмет көрсетуге қоғамның қажеттілігін қамтамасыз ету;

- халықаралық, ұлттық, аймақтық деңгейдегі ақпараттық алмасу жүйесі мүмкіншіліктерінің кеңейтілуі барысында білім, ғылыми-техникалық және мәдени даму, соған сәйкес, еңбек қызметінің маңызды сипаты ретінде шығармашылыққа деген біліктілік, кәсіпқойлық және қабілеттілік рөлінің өсуі;

- демократиялық дамудың маңызды бөлігі ретінде ақпаратты еркін қабылдау мен әлеуметтік институттардың құқын тиімді қамтамасыз ету жүйесін құру.

Ақпараттық қоғамның негізінде, құрылымы мен динамикасында материалды құндылықтар емес, ақпарат өндіріледі. Ақпарат қоғамның басты құндылығы болып есептелінеді, яғни индустриалды даму кезеңінен өтіп, постиндустриалды кезеңге бастау алған уақыты бойынша.

Сөзсіз ақпараттық қоғам тұжырымдамасы дәрекі технологиялық детерминизмді жібермеуі тиіс, жаңа технологияның қоғамдық өмірге әлеуметтік құрылымдарға енуінің күрделілігін, көпдеңгейлілігін, қарама-қайшылықтарын байқауы тиіс. Себебі, бұл процесте қоғамдық өмірдің әр түрлі факторларының өзара әрекеттесуі, соның ішінде негізгі орында адамдық факторлар тұрады.

Көптеген зерттеушілердің белгілеуінше, ақпараттық қоғам экономикасының табиғаты ең басты орынға мемлекетті емес, тұлғаны қояды. Соған байланысты ақпараттық қоғам тікелей демократияға және қатысушылық демократияға кешенденеді, сонымен қатар, ақпараттық қоғамға өтуге саяси жүйедегі радикалды өзгерістер азаматтардың жүріс-тұрыс модельдерінің, олардың өзін-өзі қалыптастыру құндылығының материалдық құндылықтарға бағытталуының өзгеруімен кешенденеді.

Кез келген қоғам түрі өзінің ішкі негізін анықтайтын мүшелерінің құқықтары мен міндеттерінің күрделі жүйесінен қолдау табады. Құқықтары мен міндеттер табиғатынан қоғамның типі тәуелді болып келеді. Қоғамның дамуы барысында міндеттер мен құқықтар оған сәйкес өзгеріске ұшырайды. Сондықтан, ақпараттық қоғамның қалыптасуында құқықтар, сонымен қатар міндеттер қайта бағалауға ұшырайды. Ақпараттық қоғамға ақпаратқа қол жеткізу құқықтарының мәнділігінің өсуі, жағымсыз ақпараттардан қорғану, ақпараттық және консультациялық қызмет көрсету тән, ал барлық ұлттық дәстүрлерден тәуелсіз міндеттер төмендегідей жіктеледі.

Бұл міндеттер – мемлекеттік биліктің міндеттері. Мәнділікті анықтайтын әлеуметтік институт ретінде мемлекеттік билік үшін барлық заңды құқықтарды қамтамасыз етудегі негізгі міндеттерді толықтыратын міндеттіліктердің мынандай типі болады: реактивті, сұранысқа ие ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз ету міндеттілігі; қолдайтын, мемлекеттің ақпараттық саласының дамуын қолдау міндеттілігі. Көрсетілген ақпараттық міндеттіліктерді мемлекеттік биліктің орындауы ақпараттық шындыққа, іс-әрекеттің жариялылығына кепілдік етіп, жемқорлықты, мемлекеттік билікке қастандықты, мафиялық құрылымның әсер ету саласын шектейді.

Ақпараттық қоғам азаматтары ақпараттарды қолдануға дербес міндеттілікке ие болады және бәрінен бұрын, олар заңды білуге және оны орындауға міндетті. Ақпараттық саланың қарқынды дамуы мемлекеттің ішкі саясатының қалыптасуына үлкен әсер тигізіп, жаңа бастамаларға мемлекеттік және қоғамдық институттардың әрдайым қайта анықталып, соған ыңғайлана түсу қажеттілігіне әкеледі. Азаматтардың потенциалды мүмкіндіктері мемлекеттік билікке ықпал ету билік құрылымы мен азаматтық қоғам құрылымының трансформациялануы туралы мәселе туғызады.

Қазіргі замандағы технологиялардың күрделілігі мен жоғары бағалануы индустриалды және дамушы елдер арасындағы, жас буын және аға ұрпақ арасындағы, сондай-ақ, қазіргі заманғы ақпараттық байланыс технологияларын (АБТ) пайдаланушылар мен онымен таныс еместер арасындағы бөліністі бұзып отыр. Сонымен қоса, ақпараттық қоғамға өту кезеңінің

негізгі қауіпі – адамдар арасындағы ақпаратқа ие, АБТ-ны қолдана алатын және оңай жаңашылдықтарға ие емес деп бөлінеді. Өзірше АБТ үлкен емес әлеуметтік топтар арасында ғана қала бермек. Ал бұл өз кезегінде қоғамдық қалыптасу механизмінде қауіпті болып қала бермек. Сондықтан, бізге ақпараттық қоғам ұғымын әлі де тереңірек зерделей түсуіміз қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Информатика. Энциклопедиялық сөздік. – М.: Педагогика-Пресс, 1994.
2. <http://mylearn.ru>
3. Омашев Н.О. Ақпарат әлемі. 1-том. – Алматы: Қазғұрт, 2006. – 18-21 бб.
4. <http://kk.wikipedia.org>
5. Алексеева И.Ю. Возникновение идеологии информационного общества // Информационная общества. – 1999. – №1. – 30-35 бб.

ҰСТАЗЫМ МЕНІҢ, ҰСТАЗЫМ!

Кенжебаева Мөлдір,

1-курс студенті

...Сол бір қыс есімде ен болып сақталыпты. Әр күн сайын оқудың ойлы сәттерін қағып алып жүрген кезекті күндердің бірі еді. Дәріс жүріп жатыр...Күйбең тірлікпен кешігіп келдім де, қоңыр келген жылтырлау есіктің сыртынан тың тыңдағандай тұрыстым. Тік қараңқырамай рұқсат алдым. Табалдырықтан аттағаннан кейін өзіне көзім қарекетсіз қадалып, телмірген күйі отырмын. Бұрын-соңды бейтаныстау факультетте біраз біз білісіп танымайтын оқытушыларды көзіміз шалып жүретін. Жер-жерге жұмыстармен бара қалып өзімізден бұрынғы курс білімгерлерінің «Қай ұстаздың алдынан өтіп үлгердің?», «Журфактың жағдайы қалай?» деген бірауық сұрақтарынан шығар, кімнің кім екенін зерттеп, өзді-өзі әбіржіп жүретін болдық.

Сөйтсем, мен бұл аққұба өңді жанды сырттай таниды екенмін. Ақ маманның айдай жүзімен ұқсас деп қоямын. Мақтамаймын, ұстаздарыммен мақтанамын. Адам тұлға болып өзіндік «менімен» өмір сүрсе, осы кісідей-ақ болсын. Шіркін, албырт шағында талай жанның жүрегін алаулатып, мәңгі шокты еткен шығар. Бастысы, өткінші өмірдегі өз орнын қызметте қолайлы табуы да ғой. Бір кездері қара шаңырақтың табалдырығын аттап, таудай талабының арқасында Қожакеев қарамағында қызметте қалса керек. Қысқасы, бұл бақытты ақ таңда - ҚазҰУ-дың үздік оқытушыларының бірі, кезіндегі «Қожакеевтік кадрлардың» бірегейі. Журналистика факультетінің